

Te gek om los te lopen Wolfheze

Auteur: Rutger Burgers

Wolfheze

De wandelaar die een eeuw geleden de wijde omgeving van psychiatrische ziekenhuis Wolfheze ging verkennen moet welhaast een heilsame werking van de natuur hebben ervaren. Het christelijke ziekenhuis werd in 1907 aangelegd hoog op de Veluwe, aan de spoorlijn Utrecht-Arnhem. Het bomenrijke ziekenhuisterrein met mooie begraafplaats werd ook toen al omgeven door heide, akkers en een schitterend beekdal. Hier stromen de Heelsumse en de Wolfhezerbeek pal naast elkaar, eerst tussen groene weiden, verderop diep uitgesleten op de heide. Op de grillige beekoevers groeien jeneverbessen en eenzame grove dennen. Beeldbepalend is het rijtje eeuwenoude eiken, die in de 19e eeuw van een groep landschapsschilders al de naam 'Wodanseiken' meekregen. Dankzij een nieuwe natuurbrug over de snelweg A50 kan de wandelaar weer vlot terugkeren naar het GGZ-terrein en het eindpunt bij station Wolfheze.

Routebeschrijving

1. Vanaf de voorzijde van het station op plein voor restaurant De Tijd rechtsaf zebrapad oversteken en rechtdoor, Plein 7-14. Je volgt het Klompenpad 'Molenbeeksepad'. Voorbij gebouw 14 weg oversteken en rechtdoor, rood tegelpad. Op splitsing rechts houden, langs volièrre. Einde pad rechtdoor richting Hoofdgebouw. Voorbij Hoofdgebouw rechtdoor richting Wijkgebouw. Eerste linksaf, klinkerweg langs gebouw. Aan het eind rechtsaf en gelijk linksaf richting kerk.
2. Voor de kerk rechtsaf, tegelpad. Einde pad rechtdoor. Op kruising met links een toren rechtdoor. Op volgende kruising rechtsaf richting Begraafplaats. Op kruising linksaf en even verder op splitsing rechtsaf de begraafplaats op, Klompenpad verlaten. Eerste pad rechtsaf en begraafplaats via hek verlaten. Einde pad linksaf. Op kruising linksaf en voor slagboom rechtsaf, terrein Natuurmonumenten. Bij een hekwerk linksaf.
3. Op kruising rechtsaf, onverhard pad (dus niet de hei op!). Je volgt de 'routeverkortings Klompenpad'. Op kruising rechtdoor, boslaantje tussen twee akkers. Op volgende kruising linksaf, Klompenpad verlaten. Op driesprong rechtdoor langs een golfterrein, witrode markering. Einde pad rechtdoor, grindweg langs sportvelden. Voor witte slagboom schuin linksaf.
4. Asfaltweg oversteken en rechtdoor, Wilhelminabossen in. Op splitsing rechts aanhouden. Op volgende splitsing linksaf en een grasweide recht oversteken, Klompenpad volgen. Aan het eind langs een witte slagboom en rechtsaf, asfaltpad. Einde pad linksaf, Ginkelseweg omlaag. Wegen Doorwerthse Heide en Veentjesbrug oversteken en rechtdoor richting snelwegviaduct.
5. Onder viaduct door en rechtdoor (Kabeljauw). Voorbij fabriek Schutpapier linksaf, asfaltweggetje. Einde asfalt schuin linksaf langs slagboom, onverhard pad langs beek volgen. Bij slagboom rechtdoor langs Kievietshoeve en paardenwei. Voorbij hoeve Kabeljauw rechtdoor via klaphek een weidepad op. Voorbij klaphek pad rechtdoor volgen, Klompenpad verlaten. Op driesprong rechtdoor. Aan je linkerhand ligt een beek met zijarmen.
6. Op een vijfsprong het pad rechtdoor volgen, langs een boom omhoog. Je loopt langs enkele jeneverbesstruiken en ziet de beek beneden. Op kruising linksaf, breed zandpad omlaag. Door een klaphek en op kruising rechtsaf, drooggevallen beek aan linkerhand. Aan de beek staan markante oude eiken (Wodanseiken).
7. Voorbij de oude eiken linksaf een bruggetje over en gelijk weer linksaf. Bij oude boom en paneeltje rechtsaf. Op splitsing linksaf en op driesprong rechtdoor. Het pad buigt naar rechts. Einde pad linksaf, asfaltweg. Bij klaphek en veerooster rechtdoor. Waar de weg naar links buigt, na het kippengaaskunstwerk, ga je bij kei met blauwe stip schuin rechtsaf, pad aan weiderand. Op schuine kruising rechtsaf, pad richting ecoduct, Klompenpad.
8. Volg het pad over het ecoduct en naar rechts. Op kruising linksaf. Op driesprong rechts houden en donker bos in, Klompenpad verlaten. Op kruising rechtdoor en ook op driesprong rechtdoor. Bij blauwe loods rechtdoor, asfaltweg.

9. Voorbij gebouw met Historisch Museum rechtsaf. Even verder linksaf, klinkerpad. Voorbij gebouw linksaf en gelijk rechtsaf langs toren richting kerkje. Ruim voor kerk rechtsaf, tegelpad langs weg. Weg oversteken en rechtdoor tegelpad aanhouden. Voorbij gebouw De Brink rechtsaf richting Uitgang. Je komt uit op de Wolfhezerweg het station.

Praktische informatie

Start- en eindpunt

Station Wolfheze

Openbaar vervoer

Station Wolfheze

Eigen vervoer

Gratis parkeren bij station Wolfheze aan de Wolfhezerweg

Lengte van de wandeling

11 km

Eten en drinken

Restaurant-pannenkoekenhuis De Tijd bij het station, www.restaurantdetijd.nl

Museum

Historisch Museum APZ Wolfheze, geopend op woensdag, 026-4833111

Fotograferen

Alle terreinen van de geselecteerde GGZ-klinieken zijn opengesteld voor wandelaars. De meeste klinieken zijn nog als zodanig in gebruik. Fotograferen op de GGZ-terreinen is niet toegestaan vanwege de privacy van de cliënten.

Achtergrondinformatie

Christelijke zorg in gezinseenheden

Net als Veldwijk in Ermelo werd het Psychiatrisch Ziekenhuis Wolfheze opgezet door de Vereniging tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen en Zenuwlijders. Ook voor Wolfheze waren de kernbegrippen verpleging in de vrije natuur en minimaal gebruik aan dwangmiddelen. Christelijke zorg moest plaatsvinden in gezinseenheden. Het ziekenhuis dateert uit 1907, ruim twintig jaar na de start van Veldwijk. Op het terrein is de Opstandingskerk het centrale gebouw. De kruiskerk is voorzien van een ongelede toren met ingesnoerde spits. Verder vind je er interessante gebouwen uit 1906-'07 met chaletstijl- en jugendstielelementen, zoals het hoofdgebouw, enkele paviljoens en de werkplaats. Paviljoen 'Sonneheerd' uit 1925 heeft expressionistische details. Ook de markante watertoren werd in 1907 gebouwd, naar een ontwerp van architect Knevel. De ronde toren heeft een verbrede bovenbouw met ijzeren reservoir. In een vroegere ziekenbarak is tegenwoordig het Historisch Museum APZ Wolfheze gehuisvest. Het museum geeft een beeld van het ziekenhuis en de therapieën en van het gesticht tijdens de oorlogsjaren. Tot slot gaat de wandeling over de begraafplaats van het gesticht. De graven van de bewoners zijn te herkennen aan de nummersteentjes.

Sociotherapie als experiment

Wolfheze kwam in 1961 als eerste inrichting met een sociotherapeutisch centrum. Met de sociotherapie kwam de persoonlijke ontmoeting en het creëren van 'gezinseenheden' centraal te staan in het genezingsproces. Men beschouwde het experiment als een stimulans voor het onderling hulpbetoon en voor wederzijds appèl onder patiënten. Het was het begin van de vermaatschappelijking van de zorg. Het centrum bestond uit twaalf dubbele laagbouwoningen gegroepeerd rond een medisch centrum. Iedere wooneenheid werd bewoond door patiënten en twee sociaaltherapeutisch geschoolde assistenten. De taak van deze sociotherapeutische assistenten was opvoedend, adviserend en stimulerend. De patiënten moesten echter zelf zorgen voor de dagelijkse gang van zaken, inclusief het koken. De nieuwe aanpak was uniek in Nederland en was de opmaat voor het later populair geworden concept van de 'sociowoningen' buiten de GGZ-terreinen.

Sprengbeken

Kijk op de kaart en zie dat de Wolfhezerbeek en de Heelsumse Beek ten zuiden van de snelweg evenwijdig aan elkaar stromen. Beide zijn zogenaamde sprengbeken: ze zijn gegraven vanaf een sprengkop en gaven vanaf de 15e eeuw voedingswater voor vijf watermolens. De beken werden eigenlijk industrieel gebruikt als energiebron voor papiermolens. Ze werden indertijd 'opgeleid', opdat de molen in de bovenloop ook nog kon worden aangedreven. Tegenwoordig valt de bovenloop meestal droog, maar het verloop is nog goed te herkennen aan de diepe greppel en de bommenrij. De bron van de Wolfhezerbeek ligt nog een heel eind meer oostelijk en is daar deels dichtgegroeid met veenmos.

Wodanseiken

De oeroude eiken aan de Wolfhezerbeek zijn ettelijke keren vereeuwigd op schilderijen, onder andere door de broers Warnardus Bilder (1850). Samen met de schilders Mesdag en Mauve behoorden zij tot de Oosterbeekse School van landschapsschilders. Zij hebben destijds de mystieke naam 'Wodanseik' bedacht. Eeuwig zijn ze en lijken ze, al ongeveer 500 jaar oud. De omgeving zag er in de negentiende heel anders uit, grote heidevelden vormden het landschap. Nu is het een gemengd bos met een beek die meestal droogvalt. Maar de sfeer, die blijft uniek! Er schijnen officieel vijf Wodanseiken te zijn. Langs de beek staan meer oude eiken, dus welke exemplaren het precies zijn is moeilijk uit te maken.

Te gek om los te lopen

Deze wandeling maakt deel uit van de serie wandelroutes 'Te gek om los te lopen'. De wandelroutes leiden u over het terrein van psychiatrische ziekenhuizen en door de wijde omgeving. U vindt de routes verspreid over het land. Alle routes en teksten zijn samengesteld door Ruurd van der Loo en Rutger Burgers. In juni 2015 verschijnt bij uitgeverij Gegarandeerd Onregelmatig de wandelgids Te gek om los te lopen, waarin de meeste van deze routes zijn opgenomen. U kunt de gids verkrijgen via de boekhandel of bestellen via www.gegarandeerdonregelmatig.nl.

DEZE WANDELING IS OPGENOMEN
IN EEN WANDELGIDS VAN
GEGARANDEERD ONREGELMATIG

BESTEL DE MOOISTE WANDELGIDSEN OP WWW.GEGARANDEERDONREGELMATIG.NL

4

Neem een abonnement!
Meer dan 1500 wandelkaarten
www.wandelzoekpagina.nl/abonnement

voor slechts
€ 12,50